

**ANALELE ȘTIINȚIFICE ALE UNIVERSITĂȚII
„ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI (SERIE NOUĂ)
LIMBI ȘI LITERATURI STRĂINE, t. XI (2008)**

REZUMATE

Implicaturile conversaționale

Rezumat

Conceptul de *implicatură conversațională* este unul dintre cele mai originale din lingvistica pragmatică. Acest concept oferă importante explicații funcționale diferitelor fapte lingvistico-conversaționale. Poate explica cum este în general posibil să gîndești și să transmiți mai mult decît este cu adevărat leteral spus. Ideile cheie ale acestui concept au fost enunțate de H. Paul Grice în prelegerile sale de la Harvard, în 1967, însă doar parțial publicate. Este vorba despre sfaturi de folosire a unei limbi pentru a realiza o comunicare corectă și eficientă între interlocutori. Grice identifică patru maxime conversaționale, bazate pe principiul cooperării: maxima calității, maxima cantității, maxima relevanței și maxima modalității.

Culturile și varietățile limbii engleze

Rezumat

Lucrarea de față tratează dinamica varietăților limbii engleze din ultimele decenii, cu referire la apartenența indivizilor la mai multe culturi și la felul în care aceste culturi transformă limba de comunicare. Rezolvarea paradigmei lingvistice legate de vorbitorii nativi și non-nativi de limbă engleză, așa cum reiese din cercetarea în domeniu, ar putea fi folosirea unei noi variante de Engleza Internațională – un amestec de stadard britanic și american, cu un sistem de scriere idiosincronic.

Proverbul – realitate vie a limbii

Rezumat

Proverbele au o existență multiseclară, ele sintetizând experiența unei comunități într-o sumă de formule verbale stereotipe, cu o structură bine definită și un comportament comunicativ specific. Ceea ce este general valabil pentru toate popoarele din toate țările și din toate timpurile se reflectă în proverbe și zicători în același mod, păstrând și specificul național.

În lucrarea de față, proverbele și zicătorile sunt tratate ca *realitate vie* a limbii întregului popor, având la bază sinteza unei experiențe sociale și filosofice multiseclare a colectivităților în sânul cărora aceste unități au apărut. Proverbele și zicătorile sunt tratate nu numai ca niște categorii folclorice, ci, în primul rând, ca niște stereotipuri verbale, constituite în procesul comunicării și pentru comunicare.

În comunicare, prin aportul proverbelor și al zicătorilor, un rol deosebit de important îl joacă premisele psihologice, întrucât mesajul de tip paremiologic reflectă, pe de o parte, o anumită factură a structurii psiho-intelectuale a emițătorului, iar pe de altă parte poziția sa individual-subiectivă în raport cu contextul care se crează în jurul receptorului. În majoritatea cazurilor, proverbele și zicătorile vor trăda înclinația emițătorului către didacticism, care îl va situa mai întotdeauna pe o poziție moralizatoare și care, în final, va da conturul unui anumit stil temperamental.

Generalizarea și abstractizarea sunt principiile de căpătâi care stau la baza genezei unităților paremiologice și care definesc gradul lor de universalitate contextuală – o trăsătură fundamentală a acestor unități. Pe baza analizei propuse, autorul definește proverbul ca pe o *unitate comunicativă* apărută în practica social-istorică, pe calea *generalizării* experiențelor concrete, pe parcursul mai multor generații, ca *formulă metaforică*, având anumite trăsături specifice creațiilor folclorice, cu un anumit *grad de universalitate contextuală*, cu ajutorul căreia vorbitorul își exprimă poziția față de un anumit *context*.

'... fiery dragons in the air flying':

Influența scandinavă asupra limbii engleze vechi

Rezumat

Lucrarea analizează, pe baza unei bibliografii extinse și recente, influența vechii limbi scandinave (Old Norse) asupra limbii anglo-saxone, cunoscută și sub numele de engleză veche (OE), care s-a manifestat timp de aproximativ șase sute de ani, începând cu finele primului secol al erei noastre. Situația este una relativ neobișnuită, având în vedere faptul că cele două limbi erau înrudite, iar cercetătorii susțin că erau reciproc inteligibile. Deși influența scandinavă asupra limbii engleze nu a fost la fel de extinsă ca aceea a limbii franceze mai târziu, a fost deosebit de

importantă. Pe lângă împrumuturile lexicale, Old Norse a condus la eliminarea desinențelor și la transformarea limbii engleze într-o limbă analitică, proces care a afectat aproape toate limbile germanice, cu excepția limbii germane. Odată cu influența scandinavă, importanța ordinii cuvintelor în frază și a prepozițiilor ca mărci cazuale a crescut. Există astăzi, pe lângă regionalismele scandinave din dialectele din nordul Angliei, numeroase toponime și nume de persoane formate cu ajutorul elementelor scandinave.

Termeni interpelativi și de desemnare folosiți la adresa călugărilor ortodocși în limba franceză: un studiu enunțiativ

Rezumat

Ne propunem să studiem în lucrarea de față modul în care diferitele forme de interpelare și de desemnare/numire folosite în mediul mănăstiresc, la adresa călugărilor și măicuțelor ortodoxe din Franța, pun în scenă majoritatea rolurilor religioase în cadrul unei ierarhii bisericești și monastice foarte bine stabilite. Ne vom referi în exclusivitate la termenii folosiți în ortodoxia de expresie franceză.

Cu privire la începuturile literaturii germane din Bucovina

Rezumat

Pe baza cercetării diverselor domenii parțiale ale „câmpului cultural” bucovinean (teatru, artă, literatură și muzică), inclusiv a relațiilor dintre diferiții „actori” (poeți, editori de ziare și reviste, directori de teatru, artiști, susținători financiari ș.a.), am dorit să redăm o imagine completă a realităților culturale pe care le presupune crearea și dezvoltarea unui „câmp cultural”, precum și a împrejurărilor care au contribuit la o asemenea apariție în spațiul investigat.

Influențe ale limbii germane asupra limbii române într-o „Astronomie populară” românească

Rezumat

Pornind de la presupozitia că, în această carte de popularizare a astronomiei – publicată, în anul 1910 [?], în Ardeal [Bistrița] – se manifestă, prin varii elemente lingvistice, influența limbii germane, autorul articolului încearcă să demonstreze că o

serie de structuri lingvistice românești (lexeme, sintagme, propoziții, fraze) se constituie în calcuri ale unor structuri lingvistice germane similare.

Propuneri pentru o estetică a scriiturii (II)

Rezumat

Într-o primă parte a acestui studiu, am examinat câteva sugestii epistemologice inspirate de diferitele teorii privind duratele istoriei, revoluțiile științifice, sistemele autopietice și, pe baza lor, am formulat premisele unui demers care identifică în evoluția semnificantului literar francez două mari paradigme, « clasică » și « modernă ». Prima dintre acestea este determinată de o mentalitate care face din « ordine » principiul său dominant, în timp ce a doua valorizează « dezordinea ». Limita care separă cele două paradigme coincide cu « marea ruptură epistemologică » de la finele secolului al XIX-lea și începutul celui de al XX-lea, care opune două moduri de « a vedea » și de « a concepe » lumea. În această a doua parte a studiului nostru, am încercat să producem argumentele necesare pentru a justifica existența « paradigmei clasice ». O a treia parte a acestui studiu va încerca să justifice existența « paradigmei moderne ».

De la vechiul germanic *gōd-spōd* la slavul *gospod* și la românescul *gospodă*

Rezumat

Termenul *gospod*, folosit în majoritatea limbilor slave, a fost în general explicat printr-o reconstrucție a unui compus proto-slav de tipul **gostь-podb*, la rândul lui trimis la altă reconstrucție, anume cea menită a-l explica pe lat. *hospes*, *hospitis*. Cel din urmă a fost interpretat ca bazat pe o formă contrasă a unui compus proto-indoeuropean ale cărui elemente erau **ghosti-* ('străin, oaspete') + **poti-* ('stăpân'). Compusul acela ar fi însemnat ceva de genul 'stăpânul oaspeților'. Reconstrucția respectivă este însă foarte nesigură, atât în terenul latin, cât și în cel slav. Printre altele, în ce privește forma, nimeni nu a putut explica de ce un *t* proto-indoeuropean, cel din **poti-*, a trebuit să devină *d* în partea finală a slav. *gospod*. Autorul de față demonstrează, printre altele, că nici n-a fost vorba de vreo evoluție *t > d*, deoarece *gospod* nu reprezintă decât o formă contrasă (cf. engl. *gospel* < v.engl. *gōd-spell*) a compusului vechi germanic *gōd-spōd* (de tradus literal ca „bun-noroc”), un compus care în engleza modernă a fost moștenit ca o urare de bine: *Godspeed!* În teren proto-slav, împrumutul germanic *gospod* (< *gōd-spōd*) a ajuns să funcționeze ca un sinonim al termenului *bog* 'zeu, Dumnezeu' (și acesta bazat pe un radical proto-indoeuropean **bhag-* cu sensuri precum 'noroc, bunăstare'). Se ridică întrebarea dacă cel puțin unii termeni din bogata familie lexicală românească a lui *gospodar* (cu un sufix foarte probabil derivat din lat. *-arius*) nu reflectă foarte timpurii contacte germanico-romane

(sau chiar germanico-pre-romane, în Europa sud-estică), mai degrabă decât contacte slavo-române.

Reprezentări ale sclaviei în Sudul american: Imaginar gotic în nuvela No Haid Pawn de Thomas Nelson Page

Rezumat

Mentalitatea Sudului american este diferită de mentalitatea americană datorită condițiilor sociale, economice și istorice distincte din dezvoltarea celor două regiuni. Existența sclaviei și pierderea Războiului Civil sunt elemente care au influențat considerabil formarea identității sudice, separând-o, din multe puncte de vedere, de identitatea americană. Scriitorul Thomas Nelson Page, unul dintre cei mai mari apărători ai valorilor vechiului Sud al plantațiilor, înfățișează o lume populată de aristocrați și de sclavi loiali ce trăiesc într-o lume idilică. Povestirea *No Haid Pawn*, însă, este singulară în creația lui Page prin universul său bântuit de fantomele celor uciși sau torturați, de pericolul revoltelor sclavilor, de rezistența tăcută dar îndârjită a negrilor de pe plantații. Făcând apel la convențiile povestirii gotice, Page merge dincolo de imaginea romantică a Sudului și explorează tensiunile din sistemul sclavagist.

Oglindiri literare ale trecutului austriac: povestirea lui Ingeborg Bachmann *Drei Wege zum See* și romanul lui Joseph Roth *Die Kapuzinergruft*

Rezumat

În opera târzie a prozatoarei austriece Ingeborg Bachmann se remarcă preluarea de citate și personaje literare de la scriitori ca Joseph Roth, Hugo von Hofmannsthal și Henrik Ibsen, acestea fiind prelucrate apoi mai departe. Lucrarea de față își propune să prezinte apropierea lui Ingeborg Bachmann în povestirea sa *Drei Wege zum See* (1972) de tradiția literară austriacă, în special de Joseph Roth și romanul acestuia *Die Kapuzinergruft* (1938).

Sfârșitul monarhiei austro-ungare reprezintă atât pentru Ingeborg Bachmann, cât și pentru Joseph Roth, începutul unei societăți inumane, monarhia dunăreană transformându-se astfel, în opera celor doi scriitori, într-un mit, într-un simbol al unei societăți mai bune, a cărei bază o constituie valori ca umanitatea, aspirația la armonie, tradiția și bunăcuviința. Mitul habsburgic, conform căruia diferitele etnii naționale ale imperiului austro-ungar au conviețuit pașnic pînă la izbucnirea primului război mondial, își păstrează puterea de fascinație ca utopie social-politică.

Surse romantice ale poeziei moderne

Rezumat

Prin intermediul acestui studiu ne propunem să punem în valoare locul și rolul gândirii, sensibilității și poeticilor romantismului în cadrul mai larg al apariției modernității poeziei franceze, fenomen ce va influența într-o măsură considerabilă, după cum se admite fără rezerve, marea poezie a lumii. Sursa unanim recunoscută a modernității poetice este Baudelaire. Poziția sa crucială ne permite o investigare aprofundată a surselor romantice ale modernității lirice, mai ales din perspectivă tematică, în acord cu noul conținut psihologic, moral, intelectual și social al secolului, conținut ce va favoriza dezvoltarea mult discutatului *mal du siècle*. Din perspectiva propusă, analiza poeziei se sprijină pe o actualizare și reevaluare a conceptului de om modern, care este prin excelență omul romantic. Situat conflictual în raport cu epoca, omul romantic dezvoltă o identitate ce va autoriza o investigație interesantă sub multiple aspecte. Studiarea – prin prisma poeziei – a zonelor mai mult sau mai puțin ascunse ale personalității umane are ca scop valorificarea schimbărilor majore propuse și produse în exprimarea artistică în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, mai ales în sfera limbajului poetic.

O taină de nepătruns

Rezumat

Secole de-a rândul, Rusia a reprezentat pentru popoarele din Europa o enigmă. Puținele informații care reușeau să răzbată în Apus țineau fie de domeniul neverosimilului, fie se încadrau printre stereotipuri. La adăpostul ignoranței bătrânului continent, Rusia și-a putut clădi visele de mărire, și-a măcinat iluziile, și-a exterminat poezii, și-a decimat o bună parte din populație. Studiul de față își propune să urmărească ce anume din imaginea pe care această țară și-o proiectează în afară se regăsește în reprezentările pe care celelalte țări și le fac cu privire la acest univers.

Cărticele, scrisorele: de la *libele* la *Provinciale*

Rezumat

Dinamica politică și socială a secolului al XVII-lea francez se traduce, în literatura vremii, printr-o retorică adesea belicoasă. În peisajul agonic din prima jumătate a veacului pomenit își fac loc astfel *libelele*, texte (conform etimologiei latine, „cărticele”) de întindere modestă, dar virulente și neiertătoare, concurente rebele ale

satirei și ale criticii. Premergătoare pamfletului, ele sînt cel mai adesea anonime și efemere, întrucît reflectă dispute religioase de moment sau ating sfera, și ea trecătoare, a puterii. Caracterul lor de circumstanță și relativa lor superficialitate îi încurajează pe unii erudiți (Gabriel Naudé, Pierre Bayle), precum și pe unii monarhi (Frederic al II-lea al Prusiei) să respingă, aproape invariabil, scrierile de această factură.

Spre jumătatea secolului însă, insolența *libelelor* este depășită cu grație de rafinamentul polemic al unei serii epistolare publicate în anonim și atribuite ulterior lui Pascal. *Provincialele*, devenite celebre în originala formă a optsprezece „scrisoarele” care au înfierat, inteligent și subtil, cazuistica și lejeritatea moralei iezuite, sînt făcute dintr-un alt aluat retoric. Ridicîndu-se, prin calitatea lor literară, deasupra timpului, gusturilor și genurilor, ele se constituie și astăzi într-un excelent model pentru studiu și practica argumentației. Operă deopotrivă colectivă și individuală – tributară atît moralei janseniste, cît și geniului retoric pascalian –, *Provincialele* practică o polemică suplă, nuanțată și ingenioasă, lăsînd în aparență adversarul să se demascheze singur prin grozăvia propriilor spuse și atitudini. Combinația savuroasă între satiră, pamflet, ironie și comedie transferă campania *Provincialelor* din mediul strict teologic în mijlocul marelui public: la fel ca destinatarul direct al suitei de scrisori usturătoare – iezuiții –, cititorul de rînd se cere lămurit și îndreptat cu atenție către adevăr. Aceasta este ținta, deloc ușoară, a naratorului Pascal-Montalte, care, într-un autentic spirit creștin, izbutește să se facă simpatice și credibile, convins fiind că rîsul caritabil deschide cel mai bine calea priceperii și pătrunderii celor juste.

***Aprosdóketon* – un element al strategiei discursive în literatura greacă și latină**

Rezumat

Termenul grec *aprosdóketon* (« imprevizibilul », « neașteptatul ») desemnează în lucrările de exegeză a literaturii greco-latine un tip de glumă, considerat în tratatele retorice antice drept cel mai spiritual. Ea producea asupra auditorului sau lectorului un efect de surpriză care, odată depășită prin înțelegerea expresiei figurate ce se substituia celei așteptate, declanșa rîsul cathartic, eliberator.

În acest articol ne propunem să exemplificăm tipologia glumei « mai presus de așteptare » (gr. *pará prosdokían*; lat. *praeter expectationem*), folosită în comediile lui Aristofan și Plaut și teoretizată în tratatele lui Aristotel, Demetrios, Cicero, Quintilian. Ca orice procedeu comic, și *aprosdóketon* are o certă dimensiune temporală și socială care poate induce lectorului modern fie o anumită decepție, fie determinarea de a-i înțelege tehnica și eficiența în strategia discursivă antică.

O prezență, o voce: Gloria Anzaldúa și reconfigurarea identității *chicana* prin istorie și mit

Rezumat

Acum mai bine de douăzeci de ani, conceptul de hibriditate culturală era destul de nou și puțin uzitat în afara discursului academic, care atunci încerca o conturare mai precisă a ideii de hibriditate și a manifestărilor culturale ale acesteia. Poate și de aceea volumul Gloriei Anzaldúa, *Borderlans/ La Frontera: The New Mestiza* (1987), o interpretare personală a ideii de hibriditate în contextul foarte precis al culturii Chicana din Statele Unite, este și astăzi considerat un text fundamental al literaturii și criticii feministe și postcolonialiste americane. Un volum hibrid prin formă în primul rând și apoi prin utilizarea englezei a spaniolei Tex-Mex și a limbii Nahuatl ca mijloace de exprimare specifice culturii *chicana*, cartea intitulată *Borderlands* sochează de la primele pagini prin alternarea discursului științific cu digresiuni poetice în proză sau în versuri menite să atragă atenția asupra caracterului obiectivo-subiectiv al textului său. Prin rescrierea în notă personală a istoriei și miturilor din cultura mexicană de pe teritoriul American, autoarea ne propune o nouă perspectivă asupra modalităților de formare a identității metisei în zona de *frontieră* – văzută ca spațiu geografic dar și ca spațiu mental – reliefând diferitele forțe culturale care, de-a lungul istoriei, au dus la oprimarea și reducerea la tăcere a metisei, forțată să se identifice doar cu acele imagini mitice acceptate de Biserica Catolică și menținute prin tradiție. Așa cum își propune să demonstreze și această lucrare, doar prin înțelegerea profundă a propriei culturi și a relațiilor pe care individul le stabilește cu aceasta – prin forța lucrurilor dar și prin interacțiunea conștiinței cu propria comunitate – și prin încercarea de înlocuire a unor paradigme culturale învechite se poate spera la trezirea unei conștiințe superioare ca agent de cunoaștere și schimbare a sinelui, urmată de producerea unor schimbări la nivelul societății. Soluția propusă de Anzaldúa este apariția unei *noi metise* care să dorească să atingă un nivel superior de conștiință (*la consciencia de la mestiza*), o formă de înțelegere și cunoaștere care aduce promisiunea schimbării de mentalitate la nivel de comunitate și chiar societate. *Borderlands* rămâne și astăzi un text care inspiră și îndeamnă la reconsiderarea tuturor sistemelor de gândire tradiționale, depășind astfel cadrul strict al literaturii și criticii feministe în care este adesea, și doar parțial îndreptățit, plasat.

Discursul-testament în opera de limbă latină a lui Dimitrie Cantemir

Rezumat

Un topos de inspirație umanistă, foarte îndrăgit de D. Cantemir, este *discursul-testament*, redactat în întregime în stil direct, în care sunt reproduse cuvintele unui

principe aflat la sfârșitul vieții către fiul și apropiatii săi, cu scopul de a-și stabili urmașul la domnie și strategia politică pe care trebuie să o adopte acesta în viitor. Atrag atenția două cuvântări de acest tip prezente în lucrările lui D. Cantemir redactate în limba latină: cea a lui Ștefan cel Mare (din *Incrementorum et decrementorum Aulae Othman[n]icae historia*) și a lui și Constantin Cantemir (din *Vita Constantini Cantemyrii*). Elaborate după toate regulile elocinței, discursurile ocupă un spațiu larg în economia textului și sunt presărate cu exclamații, interogații, variate figuri retorice care au drept scop să antreneze fie revolta auditoriului, fie consimțământul acestuia. Cărturarul român urmărește să impresioneze lectorul cult, să-l convingă și să-l încânte prin expunerea directă a punctelor de vedere și a gândurilor personajelor în orații demne de rangul celor doi protagoniști.

John Metcalf – împotriva „culturii”

Rezumat

În eseurile sale John Metcalf, scriitor și critic canadian de origine britanică, avansează o serie de idei controversate legate de cultura canadiană în general: subvențiile guvernamentale nu îmbunătățesc literatura unei țări, la fel cum nici acțiunile de tipul discriminării pozitive nu pot avea rezultate vizibile; naționalismul nu are nimic de a face cu arta. Obiectivul acestei lucrări este acela de a demonstra faptul că ideile lui Metcalf formează o doctrină unitară în domeniul cultural și mai ales literar, având ca scop unic crearea unei literaturi în cadrul căreia să primeze numai valorile estetice, o literatură în afara constrângerilor naționaliste.

Cei care învață engleza ca a doua limbă chiar vor să fie corecți? Percepții dinainte și de după o activitate de corectare directă și sistematică

Rezumat

Articolul de față este bazat pe un studiu care a investigat percepțiile referitoare la corectarea directă a greșelilor gramaticale înainte și după o activitate de corectare directă și sistematică. Pe baza analizei datelor cantitative și calitative, concluzia studiului a fost că studenții care au participat și-au păstrat percepțiile pozitive referitoare la corectarea greșelilor gramaticale în mod direct, chiar și după ce au fost expuși la această modalitate de corectare a gramaticii.